

Selvråderett og europeisk integrasjon

Taler

Jo Benkow

Dato

26 september 1988

Sted

Oslo

Omstendigheter

Europabevegelsens konferanse om "Internasjonalt samarbeid, selvråderetten, Norge og EF".

1 Mine damer og herrer,

Det tema som er valgt for denne konferansen reiser spørsmål av sentral betydning for vårt land, og som politikere må vi gjøre oss opp en mening om
5 hvordan Norge skal møte de utfordringer som den pågående integrasjonsprosessen i Europa stiller seg overfor. Det er derfor med glede jeg har akseptert Europabevegelsens innbydelse til å innlede her i dag.

Vår verden er preget av en stadig sterkere internasjonalisering. Moderne
10 kommunikasjonsmidler har gjort avstandene stadig kortere, og i aviser og på fjernsynsskjermene blir vi daglig konfrontert med begivenheter i de ulike verdenshjørner. Hendelser i fjerntliggende land kan få umiddelbare konsekvenser for vårt eget land. Kjernekraftulykken i Tsjernobyl fikk ødeleggende virkninger for reindriftnæringen i Norge og svovelutslipp i
15 Storbritannia har ført til sur nedbør i Norge. Interne konflikter i Iran og Chile har resultert i strømmer av asylsøkere til Norge, og prisen på vår olje er blitt påvirket av konflikten mellom Iran og Irak. Og for å nevne et tema vi skal drøfte her i dag - utviklingen av et indre marked i EF vil få store ringvirkninger for norske bedrifter og lokalsamfunn.

20

Denne internasjonaliseringen understreker behovet for et stadig mer forpliktende samarbeid over landegrensene. Jeg vil samtidig våge den påstand at Norge sjelden har vært blant de land som har gått i spissen for denne form for samarbeid. Snarere har vi reagert med usikkerhet og mistenksomhet overfor nye
25 samarbeidstiltak, og kravet om «varige særordninger» har vært regelen snarere enn unntaket. Til og med Nordisk Råd ble i sin tid møtt med mistenksomhet blant visse kretser i Norge. Sannsynligvis har denne holdningen sammenheng

med at vi er en ung nasjon og at vi gjerne vil verne om den uavhengighet vi vant
30 så sent som i 1905. Det er imidlertid min erfaring at når vi først er blitt medlem
av en internasjonal organisasjon, så tar vi våre medlemskapsforpliktelser alvorlig
og gjør en skikkelig innsats.

Ved folkeavstemningen om norsk EF-medlemskap i 1972 var begrepet
35 «selvråderett» et samlende symbol for de som var motstandere av norsk EF-
medlemskap. Mange av de som samlet seg bak dette symbol var utvilsomt
motivert ut fra en oppriktig bekymring for at det norske folkestyre ville bli
skadelidende ved et medlemskap, og fryktet at stadig flere livsviktige
40 beslutninger ville bli fattet høyt over våre hoder av et fjernt og upersonlig
byråkrati i Brüssel. Men mye av motstanden bunnet nok også i en viss
fremmedfrykt og redsel for det ukjente Europa. Våre nye oljerikdommer gjorde
det samtidig lettere å argumentere med at vi var økonomisk sterke nok til å stå
utenfor EF, og resultatet kjenner vi alle.

45 I dag er situasjonen en annen enn i 1972. EF-landene er blitt dobbelt så mange
og EF har ikke utviklet seg så sterkt i overnasjonal retning som mange fryktet.
Ingen kan med rimelighet hevde at land som Danmark og Storbritannia har
mistet sin selvråderett. Og selv om det i begge land lenge var betydelig motstand
mot EF-medlemskap, er det ikke aktuell politikk i noen av landene å si opp EF-
50 medlemskapet. I så måte synes de to land å ha vært gjennom en prosess som
ligner mye på de norske erfaringer ved tilslutning til andre internasjonale
organisasjoner som NATO, Europarådet og OECD, der Norge i utgangspunktet
inntok en nølende holdning.

55 Norges økonomiske samkvem med EF er bare blitt sterkere med årene, og i dag
går 70 % av vår eksport til EF, mens 50 % av vår import har sin opprinnelse i EF-
land. EFs utenrikspolitiske samarbeid, EPS, følges med stor interesse i Norge.
Og nordmenns tiltagende reiselyst har medført at langt flere nordmenn enn før
besøker EF-land. Ikke minst har en hel generasjon av ungdommer opplevd at
60 Europa er blitt åpnet for dem ved hjelp av billige «Inter-Rail»-billetter. Hva
dette betyr for holdninger til EF er vanskelig å måle, men jeg vil hevde at EF og
Europa er langt mindre fremmedartede begreper for de fleste av oss i dag enn
hva tilfellet var i 1972. Jeg vil også tro at langt flere nordmenn i dag føler seg
som en naturlig del av den europeiske kulturkrets, og det vil være vanskelig å
65 påstå at EF-landene representerer et annet menneskesyn enn hva vi i Norge står
for.

Dersom begrepet selvråderett skal ha noen mening, må det innebære at vi som
70 nasjon har innflytelse på viktige avgjørelser som former de rammebetingelser vi
opererer innenfor. En slik innflytelse oppnår vi ikke ved å trekke oss bort fra
forpliktende internasjonalt samarbeid. Det vil bare bety at andre tar avgjørelsene
for oss. De senere års økte bevissthet om miljøspørsmål er en god illustrasjon på
75 nødvendigheten av å samarbeide over landegrensene for å løse de problemer vi
ikke kan løse nasjonalt. Dersom vi fortsetter å bli stående utenfor EF, vil det
etter min oppfatning bety at vi fratar oss selv muligheten for å øve innflytelse på
spørsmål av vital betydning for Norge. Prosessen i retning av det indre marked
vil gå sin gang uten oss, og selv om EFTA-landene blir holdt orientert og kan
uttale seg om de forslag som EF legger frem, så er det hele tiden klart at det er EF
80 som har initiativet. Vi har i realiteten ikke noe annet valg enn å tilpasse oss det
som EF-landene blir enige om.

EFs utenrikspolitiske samarbeid blir også stadig mer utviklet, og EF-landene
oppfattes i økende grad som Vest-Europas stemme når det gjelder
85 utenrikspolitiske spørsmål. Våre utenrikspolitiske synspunkter faller som oftest
sammen med EF-landenes syn, og gjennom den kontaktordning som er etablert
med EPS, har Norge fått en privilegert stilling som mottaker av informasjon om
hva som skjer i EPS-samarbeidet. Men også her er vår rolle i hovedsak begrenset
til å være tilskuer, og våre muligheter for å øve innflytelse er ytterst begrensede.
90 Slik vil det fortsette å være så lenge vi blir stående utenfor EF.

Etter min oppfatning vil vår selvråderett være best tjent med at vi melder oss inn
i EF. Økonomiske argumenter taler for det, ikke minst nå da våre oljeinntekter
ikke lenger er like store som vi forventet i 1972. Enda viktigere er de politiske
95 argumentene. I realiteten har EF vært en sentral fredsskapende faktor i
etterkrigstidens Europa, gjennom å blegge den fransk-tyske rivalisering som to
ganger i vårt århundre truet med å ødelegge vår verdensdel. Nylig er EF også
blitt formelt anerkjent som organisasjon av de øst-europeiske land, noe som
åpner nye og spennende perspektiver for et bredere samarbeid over skillelinjene
100 i Europa.

Jeg synes det nå er på tide at vi tar skrittet fullt ut inn i Det europeiske fellesskap,
med de rettigheter og forpliktelser det innebærer. Etter mitt syn er det et tegn på
kultur og sivilisasjon å avgi noe av sin egen frihet til beste for andre. Naturligvis
105 skal vi verne om det som er verdifullt i vårt eget samfunn, men vi må ikke

110 tviholde på vårt eget i den tro at det er overlegent alt annet. Impulser utenfra er
en livsbetingelse for et samfunn som vil være levedyktig. Europeisk enhet betyr
ikke det samme som ensretting, og det europeiske fellesskap som vokser frem
115 innen rammen av EF er preget av mangfold snarere enn uniformering. Etter
min oppfatning hører Norge hjemme i dette mangfoldige fellesskap. Verdien av
vår nasjonale suverenitet - eller selvråderett - kan best måles gjennom de
muligheter til utfoldelse som den gir den enkelte norske statsborger, og jeg er
overbevist om at den enkelte mann og kvinne her i landet vil få større
115 utfoldelsesmuligheter innenfor rammen av et norsk EF-medlemskap.

Som en overbevist europeer vil jeg fortsette å arbeide for at Norge skal ta
konsekvensen av at vi er en integrert del av Vest-Europa, og jeg ser et norsk EF-
medlemskap som det eneste naturlige resultat av. den nye EF-debatt vi nå har
120 gitt oss i kast med. Samtidig håper jeg at denne debatten kan skje i roligere
former enn forrige gang, og at det vil bli mulig å samle det store flertall av det
norske folk bak en beslutning om norsk EF-medlemskap. Men før vi kommer så
langt, er det behov for mest mulig informasjon om utviklingen i EF og de
utfordringer og muligheter denne representerer for oss. Europabevegelsen har
125 en vesentlig rolle å spille i arbeidet for å spre mer informasjon om forholdet
mellom Norge og EF og jeg ønsker organisasjonen lykke til i dens videre arbeid.

Kilde

Europabevegelsen i Norge: "Internasjonalt samarbeid, selvråderetten, Norge og EF". Oslo 1988, s. 6-9.

130

Emner

EF, EU, Europa, EØS, Innledning

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/selvraderett-og-europeisk-integrasjon>

135

140